

Nr 275.

Av fru Sandström, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om investeringsanslag till förvärv av billinjer.

Enligt den investeringsplan, som åtföljer årets statsverksproposition, har föreslagits att statens järnvägar skall erhålla 2 milj. kronor till inköp av billinjer. Under tiden från mitten av 1930-talet, närmare bestämt från budgetåret 1935/36, har statens järnvägar inköpt billinjer för en summa av nära 23 milj. kronor. Under åren 1935—1940 utgingo konstant 2 milj. kronor om året för nämnda ändamål. Budgetåret 1940/41 anvisades endast 400 000 kronor, och under tiden 1941—1944 utgick intet anslag till statens järnvägar för inköp av billinjer. Budgetåret 1944/45 begärde järnvägsstyrelsen att åter få anslag för sådant ändamål. I motiveringen till denna begäran framhölls att »det framstode för styrelsen som nödvändigt att visst anslag ånyo ställdes till förfogande för ifrågavarande ändamål om det skulle bli möjligt för statens järnvägar att skydda sig för en ur allmän synpunkt skadlig konkurrens och att genomföra en från samhällelig synpunkt önskvärd trafikrationalisering». Styrelsen begärde samma årsanslag som utgått under trettioalet, nämligen 2 milj. kronor, men dåvarande kommunikationsministern skar ned anslaget till 500 000 kronor. Anslaget skulle enligt departementschefen få användas till förvärv av kortare billinjer belägna mellan linjer, som då redan trafikerades av SJ. Däremot kunde departementschefen inte tillstyrka att medel anvisades till förvärv i större utsträckning av med järnvägsdriften konkurrerande företag i fall där omständigheter av nyss angivna slag inte förelågo.

Under budgetåret 1945/46 följde den nuvarande kommunikationsministern sin företrädare, när det gällde anslagets storlek, och satte det till en halv miljon kronor. Efter en motion i första kammaren höjde riksdagen anslaget till 1 milj. kronor. Under de följande åren utgick anslaget med 2 milj. kronor årligen, och under 1948/49 anslag riksdagen 3 milj. kronor. Innevarande budgetår ha anslagits 2 milj. kronor, och samma summa begäres för nästkommande budgetår.

De principiella frågorna beträffande den del av kommunikationsnätet, som växt upp inom den privata sektorn, företrädesvis buss- och billinjer, torde vara föremål för utredning. Men alldeles oberoende av vilket resultat en utredning kommer till — huruvida alla slag av kommunikationer skola förstättligas eller om någon del fortfarande bör förbehållas den privata företagsamheten — försiggår en kontinuerlig socialisering av landsbygdens kommunikationer vad reguljär linjetrafik beträffar. Investeringsstakten är i medeltal 2 milj. kronor om året. Med tiden kommer sålunda den privata företagsamheten att här vara mer eller mindre utträngd — alldeles obero-

ende av vilka principer som kunna komma att fastställas med anledning av pågående utredningsarbete.

Järnvägsstyrelsens påpekande 1944, att statens järnvägar måste »skydda sig för skadlig konkurrens», torde i varje fall inte vara tillämpligt i dagens läge. Det torde tvärtemot förhålla sig så, att SJ blivit den enskilda linjetrafikens farligaste konkurrent med alla fördelar på sin sida. Man kan ibland fråga sig om inte SJ dels genom hård konkurrens, dels genom lockande anbud — som ibland måhända torde kunna betecknas som överbetalning — tilltvingar sig trafiklinjer i skilda delar av landet. Enligt järnvägsstyrelsens uttalande 1944 förefaller det som om en ur samhällssynpunkt önskvärd rationalisering skulle vara liktydig med samhällets övertagande av trafikmedlen. Detta är en principfråga, som här inte skall beröras. Den torde komma upp till debatt, när resultatet av pågående utredningsarbete framlägges.

Intill dess förefaller det vara skäligt att ställa sig avvaktande till frågan om fortsatt kontinuerligt förstatligande av linjetrafiken på landsvägarna, i all synnerhet som budgeten är ansträngd och många nödvändiga behov få stå tillbaka. En nedskärning av anslaget till statens inköp av privata bil-linjer skulle t. ex. möjliggöra en ökning av anslaget till väg- och brobyggnader, där stora uppdämda behov av angelägnaste art föreligga.

Med hänsyn härtill hemställer jag,

att riksdagen må, med ändring av vad departementschefen i årets statsverksproposition bil. 26 punkt 19 b) hemställt, till Förvärv av billinjer anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor för budgetåret 1950/51 att användas i enlighet med de riktlinjer som departementschefen angav i 1944/45 års budget.

Stockholm den 26 januari 1950.

Ragnhild Sandström.